

Kérész Gyula,
nyugdíjas tudományos kutató (szociológus-közgazdász-
történész), Budapesten él,
e-mail: kereszgyula@gmail.com
Dr. Bartalos Erzsébet,
Alistálon él, e-mail: alba2@post.sk

Adalékok a szövegalkotás vizsgálatához (III. rész)

„AZ ÉN ISKOLÁM”

A kutatásunkba bevont nyolc felvidéki és budapesti iskola tanulói összesen 77 dolgozatot írtak „Az én iskolám” címmel, ami az összes dolgozat 28%-a. A tanulók, a leíró részek mellett, véleményt is nyilvánítottak az iskoláról és a tanulásról. (E témakörben elhagyjuk az idézett tanulók nevét.) Egy nádszegi lány ezt írta: *Az iskolánkban nekem az tetszik a legjobban, hogy van interaktív tábla és hetente egyszer számítógép terembe megyünk. Nagyon izgalmas ezeket a dolgokat használni. (...) A lányok közül nem mindenki csúfolódik, de van, aki állandóan. Ezeket leszámítva én szeretem ezt az iskolát, és szerintem nagyon jó ide járni. Egy másik nádszegi lánynak ellenkező a véleménye: *Az ovisok mindig arra vártak, hogy iskolába járhasanak. Épp ahogy én is. Aztán amikor iskolába kerültem, már nem is akartam iskolás lenni. Megutáltam a tanulást. De azért nem olyan rossz, hisz itt vannak a barátok!* Egy fiú a Kós iskolából a tanulás miatt szereti az iskolát: *Szeretek ide járni, mert itt jókat lehet inni a tudás kútjából.* Hasonlóképpen ír a Kósról egy lány is: *Szeretem, mert itt tanultam meg írni, olvasni, számolni. Sok barátot szereztem, teljesen hozzákötődtem. A tanulás és a barátság másoknál is párosul. Egy alistáli fiú így ír: *Nagyon szeretek ebbe az iskolába járni, mert sok új dolgot tanulhatok meg. (...) A legjobb barátomat is itt ismertem meg.* Egy lány a SOTE Gyakorlóból ezt írta: *Ez egy sporttagozatos iskola. (...) sajnos nem mindenki tanul jól, de a barátnőm igyekszik jól tanulni, és meg kell, mondjam, sokat fejlődött év eleje óta. Szerencsére a legtöbben jól tanulnak. Egy pozsonyeperjesi lányt más fajta barátság lehetősége vonzza: *Azért szeretek ebbe az iskolába járni, mert sok érdekes dolgot megtanulhatok és szép fiúk is vannak. Olyan tanulók is akadnak, akik a tanáruk miatt szeretnek iskolába járni. Egy nyárasdi fiú: *Szeretek iskolába járni, mert nekünk van a legjobb osztályfőnökünk. Egy nádszegi lány: *Szeretek iskolába járni, mert jó a tanító néni. Egy budapesti lány az ELTE Gyakorlóból: *Az én iskolám a legjobb. Minden nap csak játszunk és el-*******

vezzük, hogy olyanokat tanulunk, ami később még valamire jó lesz. (...) A két tanárunk, Kati néni és Erzsi néni olyan jó, hogy el nem lehet mondani. A tanításban zsenik. Van, ahol az iskolaépület is vonzó tényező. Egy nyárasdi lány: *Örülök, hogy ilyen modern, szép iskolába járhatok. Sok szép napot töltök itt a barátaimmal. Egy nyárasdi fiú: *Ez egy háromemeletes épület, és nagyon mutatós. Kívülről szép színesek a falai, ami jókedvet sugároz. De belülről is nagyon vidám.**

Vannak, akik fejlesztési ötleteket is megfogalmaztak. Egy nyárasdi fiú: *Az udvar hátsó részében én szétbontanám a valamikori iskolakonyhát, ami most már oda nem illik, és parkosítanék tovább. Egy nádszegi fiú: *A szökőkutat is fel kellene újítani. Más tanulók inkább az életük megkönnyítéséhez adnak ötleteket, például egy másik nádszegi fiú: *Né 7.40 kezdődjön az iskola, hanem 8.00, mert akkor nem kéne rohanni (...) És a tanító nének is kevesebb leckét adjanak. A Kós-iskola régebbi negyedikesei közül két fiút a dekoráció vonzza (valószínűleg padtársak voltak). Egyikük ezt írta: *Mikor bemegyek a negyedikesek folyosójára, csodás munkák helyezkednek el a falon. Természetesen a legtöbb és legszebb látnivalót az a)-sok, azaz mi csináltuk. A másik fiú irdalmiasabb: *A mozgó lábaim nagyon siettek az iskola felé. A szemem már látta Kós Károly művét. A szívem egy nagyot dobant. (...) A hirdető táblán végignézttem, mint villám a sötét éjszakán. (...) A falon a gyönyörű képektől tátva maradt a szám. Az osztályban látható művek még jobban tetszettek, mert azok a saját munkáink.*****

„HOGYAN ÉRZEM MAGAM MINT KÜLFÖLDI LÁTOGATÓ?”

E témakörben 61 dolgozat készült, ami az összes dolgozat 22%-a.

Az osztályfőnököket megkértük, hogy a téma ismertetésekor közöljék a tanulókkal, hogy nemcsak egy valóban megtörtént külföldi utazásukról írhatnak, hanem el is képzelhetnek egy látogatást akár külföldön, akár – külföldiként – otthon. A dolgozatokban 11 valós országban tett valós látogatás szerepel. A leggyakrabban említett hely Magyarország, Olaszország, Horvátország és Ausztria. Képzelt utazást csaknem ugyanannyian választottak, mint valósat. (Az, hogy képzelt utazásokról van szó, a leírt képtelenségek támasztják alá.) Ebben tanári inspirációnak is szerepe lehet, legalább is erre utal az, hogy a „Kós”-ban valamennyi, az ELTE Gyakorlóban a legtöbb dolgozatíró Magyarországra látogatott el egy külföldi személy bőrében, Szlovákiában pedig elsősorban a pozsonyeperjesi dolgozatírók választottak képzelt utazást.

Két eperjesi lány Kínában, kettő egy-egy képzelt országban, kettő pedig Ausztriában, illetve – mint odalátogató idegen – Szlovákiában tett képzelt utazást. Dolgozataik hasonlósága arra utal, hogy a lányok kivált az egy padban ülők, némiképp befolyásolták egymás szövegét. (Ebben az osztályban a fiúk a jobb tanulók.)

A múlt héten Kínában voltunk nyaralni. Út közben kissé eltévedtünk (...) Végül anyu megtalálta a térképen Kínát.

A családommal elmentünk Kínába. (...) Megkérdeztük egy embertől, hogy merre van a tengerpart. Azt válaszolta: „abala kutyimba”. Nem értettük. (...) Bejelentkeztünk egy kínai beszéd tanfolyamra, és megtanultunk kínaiul.

Egyszer a család kirándulni ment Ausztriába. (...) út közben eltévedtünk. Én nagyon féltem. Épp arra jött egy ember.

Megkérdeztük, hogy merre van Ausztria? Az ember meg tudta mondani.

Az egyik képzelt ország az Umpa-lumpa-sziget. A dolgozat írója bizonyára a „Charlie és a csokigyár” című filmben, vagy a film alapjául szolgáló Roald Dahl-regényben találkozott a kis termetű umpa-lumpákkal.

Egy nap anyukám szólta, hogy csomagoljak, mert megyünk Umpa citybe. (...) Az ottani umpalumpák nem nyers csigát esznek, csakis csokis epret. Ők nem umpalumpa nyelven beszélnek, csak halandszászni tudnak. Ruházatuk bűdös, és nem olyan illatos, mint a mienk. Ezért utálok ott lenni.

A másik képzelt ország: Mestúra. A dolgozat írója nyilván nem a Dominikai Köztársaságban található La Mestura nevű városra gondolt, talán valamelyik számítógépes játékban találkozhatott a névvel.

A Mestúra-szigeten mestúruul beszélnek. Ez a nyelv nagyon csúnya. Egy nap után már meg is bántam, hogy eljöttem ide. Az étel ehetetlen volt. (...) Muszáj volt csigatojásban fürdenem. (...) Soha többet nem megyek vissza oda.

A valós útleírásokra leginkább két motívum, a nyelvtudás és a honvágy jellemző. Az alábbiakban alistáli dolgozatokból idézünk:

Remélem, a nyáron ismét eljutunk Horvátországba. A bevásárlásokat szeretném majd én csinálni. Úgy érzem, amit eddig tanultam angolul és szlovákul, azt már fel fogom tudni használni. (Gyurkovics István Williams).

Tavaly anyuékkal kiruccantunk egy napra Ausztriába. (...) egy eladó kérdezett tőlem valamit, és én csak néztem. (...) A német nyelv idegen volt számomra, mert én angol nyelven tanulok. (...) Rájöttem, hogy a nyelvek tanulása fontos dolog. (Ollé Anna)

Szüleimmel elindultunk Ausztriába, a „Märchen-park” nevű családi vidámparkba. (...) Németül volt kiírva minden, ezért én kalauzoltam körbe anyuékat, mert a német nyelv nem okoz nehézséget. (Nagy Fábián)

Igazából még nem tudom, milyen lehet külföldön nyaralni, mert eddig csak Magyarországon voltam, ott pedig az anyanyelvemet beszélik. (...) Honvágyam nem szokott lenni, sőt, néha alig akarok hazamenni. (Marczell Anna) A kislány „Az én iskolám” című dolgozatában ezt írta: Kedvenc tantárgyam a szlovák nyelv...

Nyaraimat többnyire Görögországban töltöm. (...) A nyelvet beszélem, hiszen félig görög vagyok, ezért könnyen szóba elegyedek a parton az ottani gyerekekkel. (...) Mindig jól érzem magam, de egy idő után hiányoznak az otthoniak. Ha pedig otthon vagyok, az ottaniakat látnám szívesen. Ez a kettősség végigkíséri az életemet. (Charokopakis Mikos)

Tavaly Magyarországon voltunk nyaralni. Nem volt nyelvi nehézségem, mert ott is magyarul beszélnek. (...) Félig volt csak honvágyam, haza akartam menni, mert hiányoztak az állataim, és ott is akartam maradni. (Nagy Fruzsina)

Tavaly nyáron Olaszországban voltam. (...) Első éjszaka kicsit honvágyam volt, hiányzott a megszokott környezet, főleg az ágyam. (Hamada Balázs)

A Magyarországra látogató külföldi szerepét játszó budapesti tanulók között is akad, aki számol a nyelvtudás hiányával. Ez olykor irreális vagy groteszk módon nyilvánul meg.

Amerikai turista vagyok. (...) Mivel nem tudok magyarul, a tolmácsom beszél helyettem. (Maróth Márton – Kós)

Én egy orosz ember vagyok. (...) Magyarországon kevesen beszélnek az orosz nyelvet, de találkoztam egy kislánnyal, aki tudott oroszul. (Bajzik Tamás – Kós)

A magyar nyelv nagyon érdekes és gazdag, kicsit furcsa, de csak azért, mert francia vagyok. Az írás ésszerű, ezért viszonylag könnyű megtanulni, persze egy magyar embernek. (Endrődy András – SOTE Gyakorló)

A nyelvi problémák olykor félelmes vagy legalább is kellemtelen emlékként idéződnek fel.

„A szakács nagy hangon mondott valamit. Nagyon megijedtünk, azt hiszem, törökül beszélt, és mi nem értettük. (Csölle Krisztián – Nyárasd)

Nemrég, amikor Ausztriában voltam, nagyon furcsa volt. Minden németül volt kiírva, és semmit sem értettem. (Zelei Rózsa – ELTE Gyak.)

A gyerekeket sokszor már az utazás is izgalomba hozza.

Amikor Horvátországba mentünk, Apa egész úton azt számlálta: Alugy nyugodtan, reggel lesz, mire odaérünk. De én olyan izgatott voltam, hogy semmit se tudtam aludni. Nagy élmény volt már a tuneleken (= alagúton) végigmenni. Egész úton hazafelé szomorú voltam, mert nagyon szerettem volna még maradni. (Táborský Martin – Nyárasd)

A külföldi nyaralás izalmát fokozhatja a repülőút. Az alább idézett két nyárasdi tanuló feltehetően együtt nyaralt.

„A múlt év nyarán szüleimmel és barátaimmal Törökországban voltunk kirándulni. Már régóta vágytam erre az útra, terveztem, s elképzeltem, milyen is lesz. A legjobban a repülőút hozott lázba, ugyanis még soha nem repültem. Bevallom, hogy féltam a légnyomástól, a rosszullettől, de szerencsére élveztem a repülést, s csodáltam a gyönyörű kilátást.” (Tóth Krisztián)

Egy nap odahívtak magukhoz anyuék, és megkérdezték, mit szólnék egy törökországi kiránduláshoz? (...) Mindjárt kérdéseket tettem fel, hogy Mikor? Hogyan? Mivel? A Mivel? re adott választól nagy izgalomba jöttem. Az volt rá a válasz, hogy repülőgéppel. Kicsit féltam tőle, de azt gondoltam, nem lehet baj, mert együtt vagyok a szüleimmel. (Csölle Krisztián)

Volt, aki a Magyarországra látogató külföldi helyében mindent szépnek látott.

Egy öreg, jószívű taxis fogadott. (...) jólelkű és szelíd hordárok vártak. (...) A szobámban elképesztő, bronzsal bevont csillár lógott. Sajnos haza kell indulnom.” (Czeizler Márton – Németvölgyi)

Egy másik dolgozat szerzője viszont, olasz turistaként, idegen szavakkal megspékelve a párbeszédet, azt írta le, hogyan akarták nálunk becsapni.

„– 3000 forint a taxi? Ez leni nagy rablás! (...) Mit vegyek? Piros arany? Az mi? Ó stake nyam-nyam. Kvantó kosta? – 5400 Ft. – Köszönöm, nem. Csao! Megyek vissza Itáliába. Nem jövök vissza soha. (Richter Donát – Kós)

A dolgozatok között akadnak olyanok, amelyeket akár egy gyermekszáj kötetbe is be lehetne illeszteni.

„Velence igazából a tenger alacsony részére épült. (...) A víz néha megárad, ami aligha baj lenne, de az árvizek nem olyanok, mint más országokban, hogy a hegyekben elolvad a hó, és a víz leömlik, mert a tengerben nincsenek hegyek.”

„Magyarország szép ország, gyönyörű régi kultúrája van, mellest múltja, jelene, jövője. Történelme is igen változatos, de térijünk át a XXI. századba. (...) A sportlétesítmények arról tanúskodnak, hogy a magyarok kedvelik a sportot. Úgy gondolom, ez méltó befejezése ennek a leírásnak.”

(folytatjuk)